

การระดมมวลสมาชิกเพื่อสร้างพลังของกลุ่มผลประโยชน์
: ศึกษากรณีกลุ่มสมัชชาเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน

ว่าที่ ร้อยตำรวจเอกหญิง จิตติมา เศรษฐ์ศิริวรกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2539

ISBN 974-634-054-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17142301

INTEREST GROUP AND MOBILIZATION
: A CASE STUDY OF THE ASSEMBLY OF SMALL-SCALE FARMERS
OF THE NORTHEAST

Pol. Capt. Jittima Sethasirivorakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

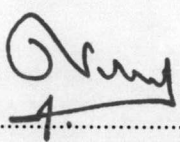
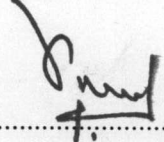
1996

ISBN 974-634-054-9

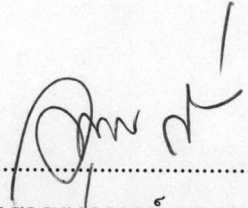
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การระดมมวลสมาชิกเพื่อสร้างพลังของกลุ่มผลประโยชน์ : ศึกษากรณี
กลุ่มสมัชชาเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน
โดย ว่าที่ ร้อยตำรวจเอกหญิง จิตติมา เศรษฐศิริวรกุล
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว

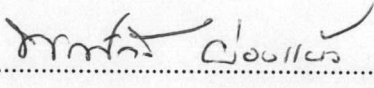

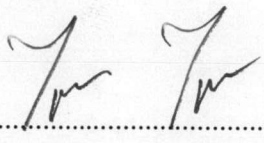
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภาวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร)

พิมพ์ต้นฉบับบทความด้วยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

จิตติมา เศรษฐศิริวรกุล, ว่าที่ร้อยตำรวจเอกหญิง : การระดมพลสมาชิกเพื่อสร้างพลังของกลุ่มผลประโยชน์ : ศึกษากรณีกลุ่มสมาชิกเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน (INTEREST GROUP AND MOBILIZATION : A CASE STUDY OF THE ASSEMBLY OF SMALL-SCALE FARMERS OF THE NORTHEAST) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 165 หน้า . ISBN 974-634-054-9

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการระดมพลังมวลชนสมาชิกเพื่อสร้างพลังของกลุ่มสมาชิกเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน (สทช.อ.) โดยมีสมมติฐานในการศึกษา ดังนี้ คือ

1. วิธีการที่กลุ่มสมาชิกเกษตรกรรายย่อยภาคอีสานใช้ในการกดดันรัฐบาล คือการใช้พลังมวลชนจำนวนมาก
2. วิธีการในการระดมพลังมวลชน กระทำโดยการใช้เครือข่ายการจัดตั้งครอบคลุมพื้นที่จังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นตัวประสานในการติดต่อระหว่างแกนนำและสมาชิก
3. ปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้การระดมพลสมาชิก เพื่อสำแดงพลังประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย สภาพการณ์ทางการเมือง, สื่อมวลชน, ปัญหาความเดือดร้อนและการจัดตั้งองค์กรมีสมาชิกและแกนนำที่เข้มแข็ง

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาจากเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษายืนยันสมมติฐาน ดังนี้ คือ 1. การรวมกลุ่มของสมาชิกเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน เป็นการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคือต้องการให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่กลุ่มตน 2. วิธีการหรือกลยุทธ์คือการรวบรวมสมาชิกจำนวนมากกดดันรัฐบาล 3. มีการจัดตั้งองค์กรที่มีสมาชิกครอบคลุมพื้นที่จังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีแกนนำที่เข้มแข็งเป็นตัวประสาน 4. มีการใช้สื่อมวลชนในการสร้างการยอมรับ 5. สภาพการณ์ทางการเมือง ที่ให้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุม

จากผลการศึกษาสามารถสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จในการระดมพลังมวลชนของกลุ่มสมาชิกเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน ในฐานะกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งได้ในระดับหนึ่ง อันจะมีผลต่อการพัฒนาระบบการเมืองไทยให้เข้มแข็ง และยกระดับอำนาจการต่อรองและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรภายใต้การดำเนินงานของกลุ่มผลประโยชน์ให้ดีขึ้นต่อไป

ภาควิชา ..... การปกครอง .....
 สาขาวิชา ..... การปกครอง .....
 ปีการศึกษา ..... 2539 .....

ลายมือชื่อนิติกร ..... *จิตติมา เศรษฐศิริวรกุล* .....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว* .....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C 630039 MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD: INTEREST GROUP / MASS MOBILIZATION

JITTIMA SETHASIRIVORAKUL, Pol. Capt.: INTEREST GROUP AND MOBILIZATION :
A CASE STUDY OF THE ASSEMBLY OF SMALL - SCALE FARMERS OF THE
NORTHEAST. THESIS ADVISOR ; ASSO. PROF PORNSAK PHONGPHAEW, Ph.D.
165 pp. ISBN 974-634-054-9

This thesis aims at study the various factors affecting the achievement of the Assembly of Small-scale Farmers of the Northeast. Hypotheses of this study are as follows:

1. The strategy of the group is mass mobilization , by mobilizing a large number of their members in order to influence and power on governmental decision-making.
2. The process of mobilization is based on relationship between leaders and members which linked by organization and network, covering every province in the northeast of Thailand.
3. The important factors of mobilization achievement are composed of political situation, mass media, problems, and organization, which have more experience leaders and members.

This study is a documentary research.

The findings strongly confirm the aforementioned hypotheses, as follows: 1. The Assembly of Small-scale Farmers of the Northeast is an interest group which has a common objective in claiming the government to solve it's suffering problem. 2. Method or strategy is mass mobilization by mobilizing a large number of their members in order to influence and power on government. 3. To set up an organization which composed by more experience leaders and members, linked by its network, covering the northeast of Thailand. 4. To make public acception by using the press in presenting their suffering to the public. 5. Political situation and environment which give all freedom of peaceful assembly and association.

In conclusion, this thesis indicates the various factors of mobilization achievement of the Assembly of Small - scale Farmers of the Northeast in the status of interest group. Moreover, the study's findings can develop Thailand's politics being strong and increase bargaining power of the farmers in order to add quality of life in the future.

ภาควิชา..... การปกครอง
สาขาวิชา..... การปกครอง
ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิสิต..... จิตติมา เศษศิริวรกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ปอณสกล พงษ์ผาเอว
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้ามาด้วยดี ตลอดจน รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร ซึ่งร่วมอยู่ในคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ จึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ซึ่งสนับสนุนด้านกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในครั้งนี้จะไม่สามารถประสบผลได้เลย หากปราศจากความอนุเคราะห์และเมตตาจากผู้บังคับบัญชา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ.ต.อ.ชลัท กิจธรรม ผู้ล่วงลับและ พ.ต.อ.หญิง สร้อยสุรางค์ ศิริธรงค์ จึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ใคร่ขอขอบคุณมิตรที่ดีที่ช่วยอนุเคราะห์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนกระทั่งสมบูรณ์เป็นรูปเล่มได้ โดยเฉพาะนายนพรัตน์ ชาญอารยะวิรัช, น.ส.โสภา วัฒนกิตติคุณ และน.ส.สุภาภรณ์ ศรอำพล รวมตลอดถึงผู้มีส่วนช่วยเหลือ แต่มิได้เอ่ยนามมา ณ ที่นี้ด้วย รวมทั้งเพื่อน ๆ อีกหลายท่านที่คอยสอบถามและห่วงใยเสมอมา.

จิตติมา เศรษฐศิริวรกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
สภาพปัญหาและความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	3
วิธีการศึกษา.....	4
สมมติฐานในการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์สำคัญ.....	5
ขอบเขตในการศึกษา.....	5
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	6
ลำดับของการเสนอวิทยานิพนธ์.....	6
2 กรอบทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวการศึกษาเรื่องกลุ่ม.....	11
ความหมายของกลุ่ม.....	11
ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์.....	12
ทฤษฎีกลุ่ม.....	15
ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์.....	18
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประท้วงและการใช้ความรุนแรงทางการเมือง.....	35
การประท้วง.....	35
การใช้ความรุนแรงทางการเมือง.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
แนวความคิดเกี่ยวกับการระดมพลังสมาชิก.....	43
แนวความคิดเรื่องเครือข่าย.....	45
3 กลุ่มสมาชิกเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน.....	55
กล่าวนำ.....	55
การเคลื่อนไหวที่สำคัญ	57
การเคลื่อนไหวครั้งที่ 2	59
การเคลื่อนไหวครั้งที่ 3	64
การเคลื่อนไหวครั้งที่ 4	69
กิจกรรมของ สกยอ. ในแต่ละเขตภายหลังการเคลื่อนไหวครั้งที่ 4	91
สรุป	93
4. การระดมพลังมวลสมาชิกของกลุ่มสมาชิกเกษตรกรรายย่อย	
ภาคอีสาน.....	95
กล่าวนำ	95
สรุป	106
5. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการระดมพลังมวลสมาชิก	108
ฐานะทางการเงินของกลุ่ม	111
ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม.....	111
การจัดตั้งองค์กรภายในกลุ่มและเครือข่าย.....	116
ปัญหาความเดือดร้อน.....	120
สื่อมวลชน.....	122
สถานการณ์ทางการเมือง.....	125
สรุป.....	126
6. สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	127
เอกสารอ้างอิง.....	135
ภาคผนวก.....	140
ประวัติผู้เขียน.....	165

สารบัญแผนภูมิ

เส้นทางการชุมนุมของ สกย.อ. ครั้งที่ 4	90
แผนภูมิโครงสร้างสมัชชาเกษตรกรรมรายย่อยภาคอีสาน (สกย.อ.).....	147
โครงสร้างองค์กรสมัชชาเกษตรกรรมรายย่อยภาคอีสาน (สกย.อ.) ชุดใหม่	159